

Slovo k povzbuzení na neděli 19. dubna 2020, na Druhou neděli velikonoční...
Biblická čtení: Sk 2,42-47; Ž 118; 1Petr 1,3-9; Jan 20,19-31

Milé sestry, milí bratři,

druhá neděle velikonoční – zvaná také *Dominica in albis* („neděle v bílých“ podle toho, že novokřtění teprve dnes sundávali bílá roucha, v nichž chodili od svého křtu o velikonoční vigílii), nově také *Neděle Božího milosrdenství* (tak ji na základě zjevení sv. Faustiny Kowalské nechal pojmenovat sv. Jan Pavel II.) – je jednak posledním dnem velikonočního oktávu a zároveň reálně osmým dnem od Zmrtvýchvstání Páně. Je tedy stále ještě zpřítomněním prvního dne, prodloužením oslavy velikonoční neděle, zmrtvýchvstání Krista a jeho prvních zjevení, ale zároveň zpřítomňuje i to, co se stalo týden poté, v den osmý.

Oba tyto rozměry dnešní neděle, její „rozkročení“ mezi první a osmý den, krásně zachycuje dnešní evangelijní úryvek z dvacáté kapitoly Janova sepsání. Text nás nejprve přenese do podvečera prvního dne po sobotě, neděle Kristova zmrtvýchvstání. Je svědectvím o (aspoň podle Jana) prvním zjevení Krista deseti apoštolům, o přání pokoje a svěření moci odpouštět hříchy (to je mimo jiné důležitý moment pro ustanovení svátosti smíření, v něm můžeme číst i spojnici s *Nedělí Božího milosrdenství*). Pak následuje epizoda o radostném zvěstování apoštolů Tomášovi, který nebyl přítomen, že viděli Pána. Tomáš však nechce věřit a chce se na vlastní oči a ruce přesvědčit. K tomu dostane příležitost neděle následující. A aniž by z textu bylo jasné, zda nakonec své ruce do Kristových ran skutečně vloží, vyzná „Pán můj a Bůh můj“. Kristus ho za to blahoslaví a spolu s ním všechny, kteří uvěří, aniž na vlastní oči uvidí.

Celým úryvkem se opět prolínají velká velikonoční témata: skutečnost Kristova vzkříšení, proměněnost a zároveň totožnost jeho těla, radost ze setkání s ním. Vše navíc končí takzvaným prvním závěrem Janova evangelia (následná jednadvacátá kapitola je i samotným evangelistou chápána jako jakýsi „epilog“), který krásně shrnuje, že vše v evangeliu zapsané je už jako znamení dostatečné, abychom uvěřili my, kteří jsme u toho nebyli. Přesto zkusme zaměřit svou pozornost na to z dnešního evangelia přeci jen asi nejvýraznější, na známou a tolikrát vyobrazenou scénu, jak se Tomáš setkává se vzkříšeným Kristem a vkládá (aspoň tak většinou na obrazech bývá) svou ruku do Kristových ran.

Ať už tam tu ruku skutečně vložil anebo ne – to musí zůstat tajemstvím, v každém případě jí tam vložit mohl, protože vzkříšený Ježíš na svém těle rány nese, Tomášovi je ukazuje a vyzývá ho k tomu. Jeho rány jsou pro Tomáše znamením, že je to opravdu on, že jeho tělo je jeho tělem, že byl opravdu vzkříšen, že i Tomáš a spolu s ním i všichni ostatní mají uvěřit.

Ale – jak už to v Písmu bývá – Kristovy rány mají ještě mnohem hlubší význam. V tomto smyslu křesťanská ikonografie naprosto geniálně tyto rány zobrazuje vždy, kdykoli zobrazuje zmrtvýchvstalého Krista, dokonce i v jeho přicházení na konci světa či přímo v jeho nebeské slávě. Navíc mnozí křesťanští mystici tyto Kristovy rány ve svých viděních viděli také a mohli se jich dokonce mysticky dotknout. Vnímali, jak z Kristových otevřených ran proudí milost, stačí vzpomenout na takovou stigmatizaci svatého Františka.

Nejde však jen o intuici ikonopisců, vizi umělců či vidění mystiků. Ti jen reflektují, zobrazují a zakoušejí, skutečnost, že Kristus si (otevřené) rány ponechal i po svém vzkříšení. A i když v jedné známé velikonoční písničce zpíváme o ranách, „jež jsou divem zaceleny“, není tomu tak: rány docela zaceleny nebyly a dokonce ani být nemohly.

Proč? Na to měli vysvětlení už staří církevní otcové. Rádi hovořili o tom, že Kristovo zmrtvýchvstání – aspoň v jistém smyslu – ještě není úplné, protože ještě ne všichni lidé, údy Kristova těla, jsou spaseni, ne všichni se už obrátili. Je známý Origenův výrok „Pamatuj i ty, poslední hříšníku, že dokud se neobrátiš, Kristovo zmrtvýchvstání nebude celé“. A má pravdu.

A právě tuto pravdu můžeme vidět v Kristových nezacelených, stále otevřených ranách. Jsou to totiž naše hříchy, i třeba ty nejtajnější, které Kristovy rány stále rozevívají a nedovolují jim se zacelit, a jsou to naopak naše dobré skutky, skutky lásky, i ty nejprostší, nejnedoceněnější či nejnenápadnější, které je Kristovy rány tajemně ale jistě zacelují. Jsme to prostě my, náš život, míra našeho obrácení a naší dobroty, jsme to my lidé, na nichž závisí „stav“ ran na Kristově těle. A to také proto, že stav Kristova těla oslaveného je na nás závislý právě i v ostatních podobách Kristova těla: stav Kristova těla církve, potažmo stav Kristova těla jakožto celého lidstva, v každém člověku, anebo také stav úcty k eucharistii, ke Kristovu tělu. Rány po našich hříších proti těmto podobám Kristova těla jsou navíc často snadno viditelné i pouhým očím těla...

Kdykoli se čte dnešní evangelium, vybaví se mi jeho snad neznámější, ne-li nejpůsobivější vyobrazení, Caravaggiovo plátno „Nevěřící Tomáš“ (dnes v muzeu v Postupimi). Na známém a našťastí tolikrát reprodukovaném obraze vidíme, jak vzkříšený Kristus sám uchopuje pravici užaslého Tomáše a za nemenšího úžasu okolostojících apoštolů vkládá skoro celý Tomášův ukazovák do rozevřené rány ve svém boku. Až expresivní detaily jsou to, co upoutá. Tento obrovský důraz na detail je sice známý z většiny Caravaggiových obrazů, nicméně na tomto je obzvlášť výmluvný: Detail je znamením skutečnosti.

V prvé řadě skutečnosti Kristova zmrtvýchvstání a tím i realističnosti podivuhodných setkání s ním, o nichž nám evangelium tak krásně svědčí. Ale jde právě i realističnost našeho obrácení: To, má-li skutečně zacelovat Kristovy otevřené rány na všech podobách jeho Těla, musí být také skutečné a i (nebo dokonce právě) v detailech se projevující. Naše obrácení, má-li být obrácením, musí být nejen frází, nejen odsouhlasenou pravdou, ale činem, činem našeho života.

I k tomu nás velikonoční radost nejen vybízí, ale především nabízí svou sílu, sílu Boží, sílu Zmrtvýchvstalého...

Kéž bychom po ní „sáhli“ a hlavně sahali celý život, zvlášť v dobách nelehkých.